

Timo Salminen

Ennestään tuntematon Eerik Laidin postikortti A. M. Tallgrenille

Helsinkiläisestä postihistoriallisesta yksityiskokoelmasta on löytynyt ennestään tuntematon virolaisen arkeologin ja kansatieteilijän Eerik Laidin (e Ostrov, 1904–1961) professori Aarne Michaël Tallgrenille (1885–1945) lähettämä postikortti. Kortti on lähetetty Tartosta 9. helmikuuta 1927 lentopostissa, ja se on saapunut perille seuraavana päivänä.

Laid oli valmistunut maisteriksi Tarton yliopistosta ja saanut stipendin opiskelua varten Helsingissä. Kortissaan Laid kyselee, onko Helsingin yliopistoon mahdollista kirjoittautua vielä lukukauden alkamisen jälkeen, sillä muuten hän ei saisi lykkäystä asepalveluksesta Virossa. Laid lupaa keskustella tarpeellisista papereista Tartossa Eesti Rahva Muuseumin johtajana ja yliopiston kansatieteen dosenttina toimineen Ilmari Mannisen (1894–1935) kanssa ja lähettää ne seuraavana päivänä. Kortissaan lupaamansa dokumentit Laid lähettikin kirjeen mukana heti seuraavana päivänä (KK Coll. 230, Eerik Laidin kirje A. M. Tallgrenille 10.2.1927). Laid itse saapui Helsinkiin jo seuraavalla viikolla ja viipyi Suomessa heinäkuuhun asti. Syksyksi hän sai viisumin Neuvostoliittoon ja oleskeli mm. Leningradissa, Muromissa ja Moskovassa väitöskirja-aineistoaan keräämässä tammikuuhun 1928 asti (Tammemäe 2025: 65; Salminen 2014: 84–85).

Laidin väitöskirjan oli tarkoitus käsitellä volgansuomalaisten kansojen rautakautta. Hänen lähestymistapansa oli osittain kansatieteellinen. Siksi hän siis halusi keskustella työstään myös dosentti Mannisen kanssa. Suunniteltu väitöskirja ei valmistunut, vaan loppujen lopuksi Laid väitteli tohtoriksi viljankuivatusta käsitelleellä puhtaasti kansatieteellisellä tutkimuksella Ruotsissa vuonna 1954. Sinne hän oli siirtynyt syksyllä 1944. Todennäköisesti ratkaisevan sysäyksen siirtyä arkeologiasta kokonaan kansatieteen puolelle antoi oleskelu stipendiaattina Tukholman Balttilaisessa instituutissa syyslukukaudella 1934 (Talve 1997: 457–461; Salminen 2014: 183–185).

Laid kirjoittaa:

Soome

Hra prof. A. M. Tallgren

Helsinki

Aurorankatu 17A

Tartus 9.II.27

Ma pidin Sulle juba ammu kirjutama, aga päev-päevalt oodasin asjade lõpulikku lahenemist ja lykasin kirjutamist seepärast edasi. Käisin vahe peal Tallinnas Sõjaministeeriumis jne. Praegu on igatahes olukord sarnane, et ma sõjaväes ei saa muidu ajapikendust, kui ma pean imatrikuleerit olema Helsingi Ylikoolis, seda soovitas sõjaministeerium ise ja ka meie Ylikool on selle poolt. See peab aga syndima nyüd väga kiiresti, hiljemalt 15. veebruaril peaks mul olema tunnistus, et kuulun Helsingi Ylikooli koosseisu. Mul ei jää muud yle kui ma pean Sinu abi paluma. Ma saadan Sulle homme vastava paberi Helsingi Y. rektori nimele, tunnistuse meie Ylikooli poolt et olen määrat stipendiaadiks ja siis ärakirja omast ajutisest Ylikooli lõputunnistusest. Kui veel mingeid pabereid peaks vaja olema – tooksin nad hiljem kaasa või saadaksin järele. Ma kysin nõutavate dokumentide yle veel homme dr. Manniselt. Loodetavasti on Helsingis võimalik end peale semestri algust matrikuleerida – kui ei oleks, siis oleks kaunis kurb – peaksin praegu teenima.

Ma usun et Helsingi Ylikooli nimekirjas olemisest on ka edasiõppimise seisukohalt kasu – vist nagu meilgi luba loengu¹ käia jne.

Mul on kahju et ma Sind nii ootamatult pean tylitama. Homme saadan lubat paberid ja kirjutan pikemalt.

Eerik

¹ Sanan lõppu peitub postileiman alle.

Lähteet ja kirjallisuus

Arkistolähteet

Kansalliskirjasto, Helsinki (KK). KK Coll. 230 A. M. Tallgrenin kirjekokoelma
Yksityiskokoelma, Helsinki. Eerik Laidin postikortti A. M. Tallgrenille 9.2.1927

Kirjallisuus

- Salminen, T. 2014. *Kollegat, ystävät ja kiistakumppanit. Suomalaisten arkeologien kansainväliset yhteydet 1870–1950*. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja 122. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys.
- Talve, I. 1997. Eerik Laid. Äärjooni teaduslikust tegevusest. Teoksessa Laid, E *Paopaigad*. Koost. Pekka Erelt & Hando Runnel. Eesti mõttelugu 13: 457–465. Tartu: Ilmamaa.
- Tammemäe, S.-E. 2025. *Teadussild üle Soome lahe. Eesti-Soome teadussuhted 1918–1940*. Dissertationes historiae Universitatis Tartuensis 61. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus. Internet: <https://dspace.ut.ee/items/17216950-9066-4822-b862-051b2077f79c>.